7/1013

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
(Sn.Güldal AKŞİT)

SAYI : B.02.0.007/00. 57.576 **11../09/2003**
KONU : Soru Önergesi Hk.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 31.07.2003 tarih ve 3575 sayılı yazısı.

Adana Milletvekili Sayın Atilla BAŞOĞLU'nun Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesi Bakanlığıma bağlı kurumlara incelettirilmiş olup, konuya ilişkin cevabi metinler ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Güldal AKŞİT
Devlet Bakanı

Ek-2 Adet Yazı

Dağıtım:
Gereği :
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı

Bilgi :
Başbakanlık
(Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü)

7/1013

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özürlüler İdaresi Başkanlığı

ACELE VE GÜNLÜDÜR

SAYI : B.02.1.ÖZİ.0.09.058.01/ 646
KONU: Soru Önergesi,

14.8.2003

DEVLET BAKANLIĞINA
(Sn. Güldal AKŞİT)

İLGİ: a)Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 31.07.2003 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-222-22/3575 sayılı yazısı,
b)08.08.2003 tarih ve B.02.0.007/00.42.420 sayılı yazınız.

İlgi (a)'da kayıtlı yazı ekindeki Adana milletvekili sayın Atilla BAŞOĞLU'nun, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği soru önergesi sureti ilgi (b)'de kayıtlı yazı ekinde Başkanlığımıza intikal etmiştir.

Sözkonusu soru önergesine ilişkin olarak hazırlanan Başkanlığımız cevabi yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr.Güler SAYGIN
Başkan V.

EK: Cevabi Yazı (16 sayfa)

Özel Kalem Bürosuna

19/08/2003
Bakan

DEVLET BAKANLIĞI
TARİH 18 08 2003
SAYI 52.578

7/1013

ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA BAŞOĞLU'NUN, SAYIN BAŞBAKANIMIZA TEVCİH ETTİĞİ YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN ÖZÜRLÜLER İDARESİ BAŞKANLIĞI CEVABİ YAZISI

SORU ÖNERGESİ:

Hükümet Programının 35'nci sayfasında yer alan, " Yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programlar oluşturulacak, zor durumdaki vatandaşlarımıza, terkedilmiş ve kimsesizlik duygusu yaşatılmayacaktır. Hükümetimiz, işsizleri, fakirleri, düşkünleri, hastaları, özürlüleri gözeten, onların insan onuruna yakışacak şekilde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal devlet anlayışını uygulamaya koyacaktır." İfadelerinin gereği olarak;

a. **Hangi çalışmaları yürütmektesiniz ?**

b. **Hangi çalışmaları tamamladınız ?**

c. **Bugünden sonrası için nasıl bir çalışma takvimi hazırladınız ?**

Başkanlığımızın amacı "özürlülere yönelik hizmetlerin düzenli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini temin etmek için; ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, özürlüler ile ilgili ulusal politikaların oluşmasına yardımcı olmak, özürlülerin problemlerini tespit etmekle bunların çözüm yollarını araştırmaktır." Bu amaç doğrultusunda yapılan, hedeflenen çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

A- TAMAMLANAN ÇALIŞMALAR:

- Başkanlığımız, yurt içindeki ve yurt dışındaki çeşitli kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle mesleki rehabilitasyon, istihdam, tıbbi hizmetler, eğitim, sosyal hayata uyum ve sosyal güvenlik gibi konularda işbirliği ve koordinasyon etkinliklerini yürütmüştür.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının %3'lük özürlü kontenjanlarını doldurmalarını sağlamak amacıyla 25 Ocak 2003 tarihli Resmi Gazete'de "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Özürlü Personel İstihdamı Hakkında Tebliğ" yayımlanmıştır. 2003 yılının ilk sekiz ayında 28 kamu kurum ve kuruluşu tarafından toplam 804 kişilik özürlü kadrosu için sınav açılmıştır.

- **Özürlüler Şurası Çalışmaları:** 4216 sayılı Yetki Yasası'na dayalı olarak çıkarılan Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 571 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 20'nci Maddesi Özürlüler Şurası'nın iki yılda bir toplanmasını öngörmüştür. Aynı Kanun Hükmünde Kararnameye dayalı hazırlanan "Özürlüler İdaresi Başkanlığı Özürlüler Şurası Yönetmeliği" ne uygun olarak 29 Kasım-02 Aralık 1999 tarihleri arasında I. Özürlüler Şurası Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

- İlk Özürlüler Şurasının gerçekleştirilmesi sırasında tespit edilen aksaklıklarının giderilmesi amacıyla Özürlüler Şurası Yönetmeliği yeniden düzenlenmiştir. Hazırlanan yönetmelik gerekli işlem sürecini takiben 08 Aralık 2001 tarihli ve 24 607 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- **Özürlüler Yüksek Kurulu:** Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 571 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca

Başkanlığın danışma kurulu olan ve üç ayda bir Devlet Bakanının başkanlığında gerçekleştirilen Özürlüler Yüksek Kurulu 15 kez toplanmıştır.

- Özürlüler İçin Kimlik Kartı Çalışmaları: 2 Aralık 1998 tarihinden bu yana verilmekte olan Özürlüler İçin Kimlik Kartı'nın basım ve dağıtımında Ağustos 2003 tarihi itibarı ile 80881'e ulaşmıştır. Başvuru sahiplerine ait bilgiler bilgisayar ortamına aktarılarak dosya içeriğindeki sağlık kurulu raporu ve kimlik bilgileri doğrultusunda çeşitli istatistiksel bilgiler çıkarılmıştır. Bu veriler hangi ilimizde ne kadar özürlü ve hangi özür grubunda olduklarının yanı sıra diğer sağlık bilgilerini de içermektedir. İller bazında elde edilen veriler bilgilendirme amacıyla 81 il valiliğine de gönderilmiştir.
- "Rett Sendromu" , "Multiple Sclerosis (MS)" ,"Özürlülerde Ağız ve Diş Sağlığı" "Özürlülerde Beslenme", "Geriatri'de Fizyoterapi Rehabilitasyon" "GAP Bölge Kalkınma Planında Özürlüler ","İşitme Engellilerin Habilitasyonu ve Rehabilitasyonu ", "Özürlülüğe Bakış" ve "Spina Bifida ve Önlenmesi" panel, sempozyum ve toplantıları ile "III. Gemlik Zihinsel Engelliler Şenliği" düzenlenmiştir.
- Ankara Hastanesinde 75. Yıl Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde Özürlü Diş Kliniği açıldı.
- Yeni evlenecek olan çiftlere verilmek üzere Sağlıklı Nesiller İçin Bir Armağan Projesi kapsamında Özre neden olan sendromların tanıtılması amacıyla bilgilendirici bir kitap hazırlanmıştır.
- Doğumevlerinde yenidoğan işitme taraması programı başlatılmıştır.
- Trafik kazalarının azaltılmasını sağlamaya yönelik psikoteknik değerlendirmenin ülkemizde yaygınlaştırılması için tüm resmi, özel kurum ve kuruluşlar, üniversite ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin katılımıyla çeşitli değerlendirme çalışmaları yapılarak, yasal düzenleme önerileri hazırlanmıştır.
- Doğuştan olan özürlülüğün önlenmesi konusunda aileleri ve toplumdaki tüm bireyleri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek amacıyla çeşitli mesajlar içeren beş adet spot film yaptırmıştır. Filmler TRT GAP Televizyonu başta olmak üzere pek çok kanalda yayınlanmaktadır.
- "İlköğretim Öğrencilerinin Özürlü Yaşıtlarına Yönelik Sosyal Kabullerinin Artırılması" projesi çerçevesinde ilköğretim okulu öğretmenlerine yönelik atölye çalışması düzenlenmiştir.
- 1998 yılında Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan vergi reformu çerçevesinde yapılan işbirliği sonucunda, 01.01.1999 tarihinden itibaren, sadece ücretlilere uygulanan vergi indiriminin kapsamı genişletilerek serbest meslek erbabı olan özürlüler ile serbest meslek erbabı ve ücretlilerin bakmakla yükümlü olduğu özürlü kişisi bulunması halinde vergi indiriminden yararlanmaları sağlanmıştır. Bu indirimin uygulanmasında yaşanan aksaklıkları gidermek ve Maliye Bakanlığı bünyesinde rapor incelemek için kurulan kurulun istenilen düzeyde çalışmasını sağlamak amacıyla Maliye Bakanlığı ile işbirliği başlatılmıştır.
- "Ben Ölünce O'na Kim Bakacak" konulu toplantı 2-3 Mayıs 1998 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplantı; özürlü bireye sahip ailelerin geleceğe yönelik endişelerini giderici yeni sigorta programlarının oluşturulması, yeni kurumsal mekanizmaların kurulmasını sağlamak üzere kamuoyunda bir tartışma platformu oluşturma amacını gerçekleştirmiştir.
- 8-9-10 Haziran 1998 tarihleri arasında yapılan "9. Ulaştırma Şurası"'nın demir

yolu, denizyolu, karayolu ulaştırma, haberleşme ve 21.yy ulaştırma politikaları komisyonlarına sağlanan katılım ve katkı sonucunda ulaştırma şurası sonuç bildirgesinde ilk kez özürlülerle ilgili politikaların yer alması sağlanmıştır.

- Başkanlık ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonunun işbirliği ile tüm GSM aboneliklerinden daha avantajlı koşullara sahip olan Özgür Hat'tan çalışma işgücü kaybı oranı %40 ve üstünde olan tüm özürlülerin yararlandırılmaları için 25 Mart 1999 tarihinde Telsim ile protokol imzalanmıştır.
- OECD Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı (UBAK-European Conference of Ministers of Transport, ECMT) ön toplantısı için, özürlülerin ulaştırması konulu ülke raporu hazırlanarak Ulaştırma Bakanlığına intikal ettirilmiş ve Türkiye olarak 23 ülke arasında yer alınması sağlanmıştır. Anılan Konferans bünyesinde oluşturulan "Hareket Engellilerin Ulaştırması" konulu alt grup için ülkemize ait bilgilerin yıllık çalışma raporları için güncelleştirmiş bilgiler hazırlanmakta ve Ulaştırma Bakanlığına gönderilmektedir. Aynı organizasyon tarafından yayınlanan "Improving Transport for People with Mobility Handicaps" isimli kitabın çevirisi yasal izinle Başkanlık tarafından yapılmış ve 1999 yılında "Hareket Engelliler İçin Ulaşımın İyileştirilmesi" adıyla kitap olarak bastırılmıştır.
- Çevre Bakanlığı ile sağlanan işbirliği sonucunda 1999 yılında "Ulusal Gündem 21 Projesi Raporu"nda özürlülük konusunun yer alması sağlanmıştır. Bu çerçevede, tüm yerel gündem 21 çalışmalarında özürlülük konusu ele alınmaya başlamıştır. Çeşitli illerde Yerel Gündem 21'ler tarafından düzenlenen çalışmalara Başkanlığımızca bilgi ve teknik destek sağlanmaktadır..
- 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince imar mevzuatında yapılması gereken değişiklikler konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile koordinasyon ve işbirliği sağlanmış olup imar mevzuatına ilişkin yönetmelik değişiklikleri 2 Eylül 1999 tarihinde yayımlanmıştır. İmar mevzuatında özürlüler ile ilgili olarak yapılan değişikliklerin belediyeler tarafından uygulanması ve büyükşehir belediyelerinin kendi imar yönetmeliklerine yansıtması hususunda girişimlerde bulunulmuş olup bu konudaki çalışmalar sürdürülmektedir. Ayrıca, imar mevzuatında özürlülerle ilgili olarak yapılan değişikliklerin hangi düzeyde uygulandığını öğrenmek, karşılaşılan aksaklıkları tesbit etmek, veri tabanı oluşturmak ve uygulamaları izlemek amacıyla pilot olarak belirlenen belediyelere anket uygulanmıştır.
- 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"a göre bağlanmakta olan aylığın artırılması için 1999, 2000 ve 2002 yıllarında Maliye Bakanlığı ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü nezdinde girişimlerde bulunulmuştur.
- 1999 yılında toplu konut alanlarında özürlülere uygun düzenlemelerle kontenjan ayrılmasını öngören çalışma Toplu Konut İdaresi Başkanlığı işbirliğiyle sonuçlandırılmış ve Halkalı ve Eryaman toplu konut alanlarında toplam 108 adet konutun öncelikle ve gerekli düzenlemeler yapılarak özürlülere verilmesi sağlanmıştır.
- Deprem bölgesinde birçok yapının yıkılması veya çok hasar görmesi nedeniyle mevzuata uygun yeni yapılar, kentsel mekanlar ve özellikle geçici veya kalıcı konutlar tesis etmek üzere yürütülen çalışmalarda özürlülere yönelik fiziki ve mimari düzenlemelerin gerçekleştirilmesi talebiyle Bayındırlık ve İskan

Bakanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığına bu konudaki mevzuat ve standartlar intikal ettirilmiştir.

- Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile sağlanan koordinasyon ve işbirliği sonucunda, 2000 yılında; Habitat etkinlikleri çerçevesinde gerçekleştirilecek olan İstanbul+5 toplantısı için evrensel raporlama formatına uygun olarak hazırlanan raporla, özürlülerle ilgili konuların yer alması ve ayrıca, ulusal düzeydeki "Habitat Forumu Türkiye Raporu" için özürlülere yönelik konu başlıklarının açılması sağlanmıştır.
- Turistik işletmelerin özürlülere uygunluğunu sağlamaya yönelik çalışmalar sonucunda Başkanlıkça hazırlanan yönetmelik değişikliği önerileri Turizm Bakanlığı'na intikal ettirilmiş ve söz konusu değişiklikleri içeren Turizm Tesisleri Yönetmeliği 06.07.2000 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
  2000 yılında VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonlarından 23 özel ihtisas komisyonuna katılım sağlanmış ve komisyon raporlarında özürlülerle ilgili hususların yer alması sağlanmıştır.
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün "Başarılı Sporcular ile Bu Sporcuların Teknik Direktör Antrenörlerine Ayni ve Nakdi Yardım Yapılmasına ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmeliği" ve söz konusu yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmeliklerde, özürlü sporcunun ayrı bir başlık altında ve diğer sporcuların yarısı kadar bir ödülle ödüllendirilmesi şeklindeki hükmün kaldırılıp diğer sporcularla aynı miktarda ödüllendirilmeleri için Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü işbirliği sağlanmış ve yönetmelik değişikliği 21 Mart 2000 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- Gümrük mevzuatında, muafen araç ithali ile ilgili olarak yaşanan sorunların giderilmesi ve ithal prosedürünün özel tertibatlı aracın yurt içindeki işlemleri tamamlanıp onaylanması halinde getirilmesi şeklinde değiştirilmesi için Gümrük Müsteşarlığı ile sağlanan işbirliği sonucunda söz konusu değişiklik 7 Kasım 2000 tarih ve 24223 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
- 1995 ve 2000 yıllarında özürlülerle ilgili tüm kurum ve kuruluşların özürlülere yönelik faaliyetlerini içeren "Özürlüler İçin Ülke Raporu" hazırlanmış ve kitap olarak bastırılmıştır.
- 15-18 Mart 2001 tarihleri arasında Şehir Plancıları Odası tarafından düzenlenen "Belediye Çalışanı Plancılar Buluşması" seminerinde, ilk kez, kent mekanının özürlülere uygun olarak düzenlenmesinde Belediyelerin görevleri ve plancıların rolü konusu Başkanlığımızca işlenmiştir.
- Özürlüler Hakkında Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.
- 17 Kasım 2000 tarihinden itibaren Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum ve İlerleme Raporları çalışmaları için Başkanlığımız bünyesinde Komisyon kurulmuştur.
- Özürlülerin sosyal ve kültürel haklardan ücretsiz ve indirimli yararlanmaları, her türlü işlem için tekrar sağlık kurulu raporu istenmemesi, söz konusu hizmetlerden yararlanmada % 40 ve daha yukarı özürlü vatandaşlarımıza verilen "Özürlüler için Kimlik Kartı"nın dikkate alınması ve uygulamada karşılaşılan aksaklıklar hususlarında Büyükşehir Belediyeleri, İçişleri Bakanlığı kanalı ile Belediyeler, Ulaştırma Bakanlığı, Türk Hava Yolları A.O., T.C.Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü, Orman Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı ile koordinasyon sağlanmaktadır.

- Turizm Bakanlığı ile yapılan işbirliği sonucunda "Turizm ve Özürlülük" konusunun 2002-2003 dönemi ders müfredatına girmesi sağlanmıştır. Ayrıca, bu alanda çalışan personelin belirlenen program çerçevesinde eğitimleri 2003 yılında yapılmıştır.
- Başkanlığa Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla veya doğrudan çeşitli ülkelerden intikal eden dokümanların çevirisi yapılarak kullanıcılara ulaştırılmakta, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, İktisadi ve İşbirliği Kalkınma Teşkilatı (OECD), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), İsveç Çalışma Bakanlığı, Asya-Pasifik İktisadi ve Sosyal Kalkınma Komisyonu (ESCAP), World Committee on Disability gibi uluslararası kuruluşların taleplerinin (rapor hazırlanması, anket yanıtlanması, bilgi talebi gibi) yerine getirilmesi için ilgili kurum ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği sağlanarak ülkemizde özürlülere yönelik olarak var olan politikalar, yasal düzenlemeler ve uygulamalar doğrultusunda yanıtlanmaktadır.
- Özürlülere yönelik standartların çıkarılması konusunda Türk Standartları Enstitüsü ile işbirliği ve koordinasyon sağlanmaktadır.
- Başkanlığa intikal eden çeşitli yasal düzenlemelere görüş verilmiştir.
- Devlet İstatistik Enstitüsü ile yapılan işbirliği sonucunda 30 Kasım 1997 tarihinde yapılan Genel Nüfus Tespiti ve Seçmen Kütüklerinin Güncelleştirilmesi ile 2000 Genel Nüfus Sayımı çalışmalarındaki soru kağıtlarına özürlüler için soru eklenmesi sağlanmıştır.
- Ülkemizde özürlülere yönelik olarak hizmet veren dernek ile bu kuruluşlar bünyesinde bulunan eğitim, rehabilitasyon ve üretim merkezlerine ilişkin verileri elde etmek, sorunlarını ve önerilerini tespit etmek, koordinasyon ve işbirliğini sağlamak ve mevcut durumunun tespit edilmesi amacıyla bir anket formu hazırlanmış, 1998 yılında bazı illerde valilikler aracılığıyla, bazı illerde ise Başkanlık personeli aracılığıyla doldurulması sağlanmış olup değerlendirme sonuçları 1999 yılında "Özürlülere Yönelik Olarak Hizmet Veren Dernekler Araştırması" adıyla kitap olarak basılmıştır.
- Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem sonrasında Başkanlık personeli bölgeye giderek, araştırma, inceleme ve tespitlerde bulunmuştur. Ayrıca, Sakarya Valiliği İl Kriz Merkezinin çağrısı ile, Adapazarı Emirdağı çadırkentinde özürlülere yönelik fiziksel düzenlemeler yapılması, kurulması düşünülen rehabilitasyon merkezi konularında çalışmalar yapılmıştır.
- Başkanlığa intikal eden yabancı kaynaklardan derlenerek hazırlanan "Uluslararası Kuruluşlar Rehberi" 1999 yılında kitap olarak bastırılmıştır.
- Özürlülerin sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarının tespit edilmesi ve bu sonuçlara göre hizmetin ve kaynakların planlanması amacıyla il kez Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı işbirliğiyle "Türkiye Özürlüler Araştırması" Projesi'nin alan uygulaması 2002 yılında gerçekleştirilmiş olup, araştırmanın sonuçları 2003 yılında açıklanacaktır.
- Özürlülere yönelik verilerin, çeşitli analizlerin yapılmasına olanak sağlayacak şekilde kodlanarak, sistemli olarak bütünleştirilmesi amacıyla "Veri Tabanı Kod Sistemi" çalışmaları 2001 yılında başlatılmış olup, gerekli donanımın 2002 yılında alınmasıyla birlikte, kimlik kartı basımına ara verilerek yazılım ve kodlama tamamlanarak 24 Mart 2003 tarihinden itibaren tekrar verilmeye başlanmıştır. Ayrıca, bu sistem kapsamında, MERNİS Projesi çerçevesinde,

Özürlü Kimlik Kartı üzerinde TC Kimlik Numarasının bulunması zorunluluğu da yerine getirilmiştir.

- Oluşturulan veri tabanı, bugüne kadar özürlülere verilen kimlik kartı başvuru dosyalarında ve Kurumda bulunan verilerin, değerlendirilmesi, sorgulanmasını, kullanıcılarla paylaşılmasını verinin bilgiye dönüşmesini sağlayacaktır.
- Özürlülere yönelik olarak hizmet veren sivil toplum örgütleriyle ilgili veri tabanı oluşturulmuştur.
- Özürlüler İdaresi Başkanlığının görev ve ilkelerini içeren broşür İngilizce ve Türkçe hazırlanarak bastırılmıştır.
- Özürlülere verilecek kimlik kartına yönelik bilgileri ve özürlülerin yararlanacağı hak ve hizmetleri içeren "Özürlüler İçin Kimlik Kartı Broşürü" bastırılmıştır.
- Özürlülerin ağız ve diş sağlığına yönelik bilgilendirici ve yönlendirici broşür hazırlanmış ve ilgili yerlere dağıtılmıştır.
- Özürlülerin gümrük vergisinden muafen ithal edebilecekleri araç ve eşyalara ilişkin olarak "Gümrük Vergisi Muafiyeti Broşürü" hazırlanarak bastırılmıştır.
- Doğuştan özürlülüğün önlenmesi için çocuk sahibi olacak kişilere risk faktörleri ve alınacak önlemler konusunda bilgilendirmek amacıyla "Sağlıklı Nesiller İçin Bir Armağan" Broşürü bastırılmıştır.
- Özürlülerle ilgili hak ve hizmetleri içeren "Bunları Biliyor musunuz?" broşürü bastırılmıştır.
- Özürlülerin İyot Yetersizliği Hastalıkları ve Tuzun İyotlanması konusunda bilgilendirilmesine yönelik afiş ve broşürler, Sağlık Bakanlığı işbirliği ile hazırlanmıştır.
- Özürlülerin; eğitim, sağlık, rehabilitasyon, sosyal hizmetler, ulaşım, spor, dinlenme, turizm, kültürel çevre gibi toplumsal yaşama yönelik alanlarda karşılaştıkları veya karşılaşabileceği sorunların vurgulanması, özürlü kişilerin sorunlarının gündeme getirilip toplumsal bilinç ve farkındalık yaratılması, üniversitelerimizde eğitim gören gençlerin yaratıcı çalışmalarının desteklenmesi, toplumun her kesiminin ilgilerinin özürlülük alanına çekilerek, ileriki yaşamlarında özürlüler adına çalışmalara yönlendirilmesi amacıyla Mayıs 1998 tarihinde başta Vakıfbank olmak üzere Türkiye Sakatlar Konfederasyonu ve özel kuruluşların işbirliğiyle "Herkes İçin Tek Toplum" konulu afiş, resim, slogan ve fotoğraf yarışmaları düzenlenmiştir. Her yarışma için Seçici Kurul tarafından ödüle ve sergilenmeye layık görülen eserler belirlenerek 3 Aralık 1998 Dünya Özürlüler Günü'nde yapılan bir törenle ödülleri verilmiş ve sergilenmiştir. Söz konusu yarışmalardaki eserler katalog olarak bastırılmıştır.
- Dünya Özürlüler Gününe rastlayan çekilişe ait biletlerin üzerinde özürlülerle ilgili slogan ve logoların kullanılması için Milli Piyango İdaresi sağlanan işbirliği sonucunda, Başkanlıkça belirlenen logo ve sloganın 9 Aralık 1998 ve Avrupa Özürlüler Yılı münasebetiyle 29 Ocak 2003 tarihli milli piyango çekilişine ait biletlere basılması sağlanmıştır.
- Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonuyla sağlanan işbirliği sonucu Federasyon, sürücü tutumları ile ilgili konuyu Genelge haline getirerek 657 Oda Başkanlığına göndermiş ve bu konunun hizmet içi eğitim programlarında yer alacağı hususundaki çalışmalarının süreceğini belirtmiştir.
- 1998 yılında "O Özürlü Olmasın", 1999 yılında "Sevgiyle Elele Özürlüyle Birlikte", "Herkes İçin Tek Toplum", "Özürlüler Ayrıcalık Değil İnsanca Yaşamak İster" ve "Engelleri Birlikte Aşalım" sloganlı afişler bastırılmış olup

talep eden kurum ve kuruluşlara dağıtımı sağlanmaktadır.

- Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü ile Başkanlık arasında 20.11.1998 tarihinde imzalanan protokolle, toplumun özürlülerle ilgili bilinç düzeylerinin yükseltilmesi ve bu konuda farkındalık yaratmak üzere 1 spot filmin yapımı tamamlanmıştır.
- Doğuştan olan özürlülüğün önlenmesi konusunda aileleri ve toplumdaki tüm bireyleri bilgilendirmek ve bilinçlendirmek amacıyla çeşitli mesajlar içeren beş adet spot film yaptırmıştır. TRT ile yapılan işbirliği sonucu gerçekleştirilen bu filmler ülkemizde yayın yapan tüm ulusal, bölgesel ve yerel televizyon kuruluşlarına gönderilmiştir. Filmler TRT GAP Televizyonu başta olmak üzere pek çok kanalda yayınlanmaktadır.
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın tanıtımı ve özürlülük konusunda duyarlılık yaratmak amacıyla I. Özürlüler Şurası için hazırlanmış olan sinevizyon filmi bulunan toplam 930 adet kaset 81 İl Valiliğine ve bağlı ilçelerine ulaştırılmak üzere gönderilmiştir.
- 1999 ve 2000 yıllarında "Dünya Özürlüler Günü" dolayısıyla, konu ile ilgili olarak toplumsal duyarlılık ve farkındalık yaratmak amacıyla, büyükşehir belediyesi olan 15 ilin merkezinde kullanılmakta olan ücret alma makinelerinden geçen gönderiler üzerine Başkanlıkça yaptırılan klişelerin flam olarak tatbik edilmesi sağlanmıştır.
- Özürlüleri iş aramaları ve çeşitli yardımlardan yararlanmaları konusunda yönlendirecek "Özürlüler İçin İş Arama Rehberi "basılmıştır.
- Özürlü bireylerin, özellikle bebek ve çocukların yetersiz ve yanlış beslenmelerinin gelişme geriliğine yol açtığı, özür gruplarına göre beslenme için özel teknikler gerektiği düşüncesiyle bu konunun önemini vurgulamak ve toplumu bilgilendirmek amacıyla konferans düzenlenmesi yönünde çalışmalar tamamlanmış ve 4 Nisan 2000 tarihinde "Özürlülerde Beslenme" konulu konferans düzenlenmiş ve "Zihinsel ve Bedensel Özürlülerde Beslenme Sorunları ve Çözüm Yolları" kitabının basımı gerçekleştirilmiştir.
- 25-26 Mayıs 2000 tarihleri arasında Başkanlık ve Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi Rehabilitasyon Yüksek Okulu işbirliği ile yaşlılarda fizyoterapi rehabilitasyon yaklaşımları konusunda toplumu bilinçlendirmek amacıyla "Geriatride Fizyoterapi Rehabilitasyon Sempozyumu" düzenlenmiş olup sunumların kitap haline getirme çalışmaları sürdürülmektedir.
- 6-8 Kasım 2000 tarihleri arasında Şehir Plancıları Odası tarafından İzmir'de düzenlenen "Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu"nda ilk kez özürlülerle ilgili bir oturum oluşturulması sağlanmış ve özürlülerle ilgili bildiriler sunulmuştur.
- Başkanlığımız ve TRT GAP Televizyonu işbirliğiyle 2001 yılında özürlülerle ilgili 13 bölümlük "Sevgi Damlaları" adlı program hazırlanmış olup 16 Haziran 2002 tarihinden itibaren adı geçen televizyon kanalında yayınlanmıştır. 24 Şubat 2003 tarihinden itibaren tekrar yayınlanmaya başlamıştır.
- 2001 yılında Başkanlığımız tarafından belirlenen sloganların, Tekel Tütün ve Tütün Mamülleri Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü işbirliğiyle "Kibritler" üzerine uygulanması sağlanmıştır.
- 2002 yılında Başkanlığımız ve Türk Telekom A.Ş. Genel Müdürlüğü işbirliğiyle "Telefon Kartları" üzerinde, konuyla ilgili resim ve sloganın yer alması sağlanmıştır.
- Ankara Mimar Kemal İlköğretim Okulu dış alanında kurulan fuar alanında

ücretsiz olarak ayrılan standda, 15-29 Haziran 2002 tarihleri arasında broşür, afiş ve yayınlarımızla kurumumuzun tanıtımı gerçekleştirilmiştir.

- Karakol, asayiş ve devriye polislerinin özürlü kişilerle iletişimini artırmak ve genel bir bilinç düzeyi oluşturmak amacıyla "Özürlülerin Sosyal Hayata Uyum Süreçleri ve İletişimi" konulu eğitim programı 28-31 Mayıs, 01 Haziran 2002 tarihlerinde Bursa ve İzmirde gerçekleştirilmiştir.
- Boğaziçi üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü tarafından hazırlanan "Sallanan Zemin Üzerinde Yaşamak ve Hayatta Kalmak: Engellilerde Depreme Hazırlık" konulu kitap incelenmiş ve uyarlanmasına katkı verilmiştir. Ayrıca aynı yer tarafından ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan "Deprem Dede ve Engelliler" isimli kitap incelenerek görüş verilmiştir.
- Trafik Yönetmeliği'nin sürücü belgesi alabilme yeterliliğinin belirlendiği 3 sayılı Cetvelde aksayan yönlerin tespit edilerek özre göre güncelleştirilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri temsilcileri bir araya getirilmiştir. Sağlık Bakanlığı, cetvelin değiştirilmesi yönündeki çalışmalarını devam ettirmektedir.
- Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığının, malül arabalarının verilmesinde esas alınacak standartlarla ilgili olarak işbirliği sağlanmıştır.
- Sosyal Riski Azaltma Projesinin 2001 ve 2003 yıllarında yapılan Danışma Kurulu toplantılarında Başkanlığımız temsil edilmiştir.
- Acil Eylem Planı doğrultusunda, 2 Aralık 2002 tarihinden itibaren Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinatörlüğünde yapılan Sosyal Hizmet ve Yardımların Tek Çatı Altında Toplanması Komisyonlarına katkı ve katılım sağlanmıştır.
- 2000, 2001, 2002 ve 2003 yıllarına ait TRT Genel Yayın Planlarına ilişkin görüş ve önerilerimiz intikal ettirilmiştir.
- Sakatlar Haftası ve Dünya Özürlüler Günü ile toplumsal farkındalık ve duyarlılığı artırmaya yönelik olarak, Ankara'da ve Ankara dışında düzenlenen panel, sempozyum, kongre, seminer, toplantı, tören, festival gibi etkinlikler ile televizyon ve radyo yayınlarına katılım ve katkı sağlanmıştır.

YÜRÜTÜLMEKTE OLAN ÇALIŞMALAR:

- Başkanlığımız personellerinin de katıldığı. "Avrupa Birliği Çalışma Grubu" çalışmalarına devam etmektedir.
- Başkanlığımıza özürlüler ve özürlü sivil örgütleri tarafından iş talebi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi veya sosyal güvenlik konularında çeşitli başvurular yapılmaktadır. Yapılan başvurular değerlendirilerek ilgili kişi veya kuruluşlarla bildirilmektedir.
- Başkanlığımız yurt içindeki ve yurt dışındaki çeşitli kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle özürlülere yönelik çeşitli konularda işbirliğini artırmak amacı ile ilişki halindedir.
    - Yerel yönetimlere "Mesleki Rehabilitasyon ve İşyeri" Projesine danışma hizmeti sağlanmaktadır.

- Körler Federasyonu tarafından düzenlenen ve Başkanlığımızın düzenleme komitesinde yer aldığı, Kasım 2003 tarihinde gerçekleştirilmesi planlanan "Kör ve Az Görenlerin Mesleki ve Teknik Eğitimi Uluslararası Sempozyumu" çalışmalarına devam edilmektedir.

- 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinin son paragrafi uyarınca özürlü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğunu yerine getirmeyen işverenlerden, aynı Kanunun 101 inci maddesi uyarınca tahsil edilecek para cezalarını kullanmaya yetkili Komisyonun kuruluşu ile çalışma usul ve esasları hakkında yönetmeliğin çıkarılması amacıyla yürütülen çalışmalar devam etmektedir. "Sakatların Devlet Memurluğuna Alınma Şartları İle Hangi İşlerde Çalıştırılacakları Hakkında Yönetmelik"te değişiklik yapılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

- Öğrenci Seçme Sınavında karşılaşılan zorlukları belirten özürlü öğrenci adaylarının dilekçelerinden veya sözel başvurularından yola çıkılarak bir durum değerlendirilmesi yapılmış, 1999 Öğrenci Seçme Sınavı Örnek Kılavuzu önceki yıllara ait kılavuzlarla karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ile yapılacak Öğrenci Seçme Sınavı Kılavuzu çalışmasına temel oluşturulmuştur.

- Üniversite adayı özürlü öğrencilere sağlanacak hizmetlerin planlanmasında değerlendirilmek üzere 1983'den bu yana yayınlanmış tüm ÖSS ve ÖYS Kılavuzları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığından temin edilmiş ve değerlendirilmiştir.

- Ekonomik yoksunluğu bulunan özürlü üniversite adaylarının üniversiteye hazırlık kurslarından ücretsiz yararlanması için gerekli mevzuat düzenlemesinin yapılması, düzenleme örneği hazırlanarak Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nden istenmiştir.

- Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın tanıtımı ve özürlülük konusunda duyarlılık yaratmak amacıyla I. Özürlüler Şurası için hazırlanmış olan sinevizyon filmi bulunan toplam 930 adet kaset 81 İl Valiliğine ve bağlı ilçelerine ulaştırılmak üzere gönderilmiştir.

- MEB Personel Genel Müdürlüğü ile Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünden sayısal bilgiler periyodik olarak istenmiş değerlendirilmiştir.

- MEB ve SHÇEK'in özel statüde açılış izni verilmiş kurum/kurslar ile rehabilitasyon merkezlerine ilişkin sayısal bilgiler periyodik olarak güncelleştirilmektedir.

- Her yaş ve özür grubundaki özürlülerin eğitim ve rehabilitasyonunda kullanılmakta olan eğitim programları, tanı, değerlendirme, bu alanlarda kullanılan teknik yöntemler ile araç ve gereçlerdeki mevcut durumu tespit etmek amacı ile gönderilen bilgi formlarına gelen yanıtlar derlenmiş ve çalışma tamamlanmıştır.

- Başkanlığımız, kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, alandaki sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri getirmek amacıyla gerçekleştirdiği Özürlülere Hizmet Veren Özel Kurum ve Kuruluşlar İşbirliği Koordinasyon Toplantılarını 15 Nisan 1998 ve 08-09 Temmuz 1999 tarihleri

7/1013

arasında gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada özel eğitim konusunda kamu ve özel sektör kuruluşlarındaki sorunlar tartışılmış, çözüm önerileri geliştirilmiştir. Komisyonların raporları "Özürlülere Hizmet Veren Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Kurum ve Kuruluşları İşbirliği ve Koordinasyon Toplantıları Sonuç Raporları" kitabı adı ile 3000 adet basılmıştır. Kitap özürlülere doğrudan ve dolaylı olarak hizmet veren kamu ve özel kurumlar ve kuruluşlara gönderilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı'na ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı özel kurumlarla ilgili yapılan çalışmada kullanılmak üzere, özel eğitim kurumlarında çalışmakta olan personelin yetiştirildiği üniversitelerin ilgili bölümlerinin kontenjanları, mevcut öğrenci sayıları ve 2001-2002 yılı mezun sayıları derlenmiştir.

- Özürlüler Şurası'nın için 2003 Mali Yılı Bütçesi'ne ödenek konulmaması nedeniyle, Şura'nın Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan karşılanarak gerçekleştirilmesi için Şura Projesi anılan fonun proje formatına uygun şekilde düzenlenerek yeniden yazılmıştır.

- Amerika, Norveç ve Avustralya'nın değişik üniversitelerinden ülkemize gelen, özel eğitimci bilim adamlarının değişik ülkelerdeki özel eğitim çalışmalarına ilişkin bilgileri Ankara il merkezinde bulunan özel eğitim ve rehabilitasyon alanında çalışan görevlilere aktarabilmesi amacıyla 18 Haziran 2001 tarihinde Başkent Öğretmenevi'nde ODTÜ ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonu işbirliği ile "Özel Eğitimde Uluslararası Gelişmeler" adı altında bir eğitim semineri gerçekleştirilmiştir.

- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü'nce koordine edilen Çocuk Hakları Ulusal Programı komisyon çalışmalarına her yıl düzenli olarak temsilci gönderilmiştir.

- Sağlık Kurulu Raporlarındaki hataların devam etmesi sonucu Sağlık Bakanlığı *Tedavi* Hizmetleri Genel Müdürlüğü temsilcileri ile gerçekleştirilen toplantı sonucunda sağlık kurulu raporu vermeye yetkili hastanelere yönelik bir hizmet içi eğitim programı düzenlenmiştir. Dokuz bölgede ve sekiz ilde uygulanan programa katılım sağlanmıştır.

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile UNICEF tarafından düzenlenen ve 2001-2005 Ülke Programı kapsamında olan "Çocuk ve Adölesan Gelişimi ve Korunması Programı"nın 1. Projesi olan "Çocuk Dostu Öğrenme Ortamları" nda çalışmasında raportör olarak görev alınmıştır. Bu toplantının Sonuç Raporu ve Sunumları kitabı incelenerek ana hizmet birimlerine dağıtımı yapılmıştır.

- 30 Nisan 2003 tarihinde Sağlık Bakanlığında gerçekleştirilen ve T.C. Hükümeti ve UNICEF arasında hazırlanan 2001-2005 ülke programı 2003 yılı aktiviteleri ve bütçelerinin görüşüldüğü Sektörlerarası Çocuk Kurulu'na katılım sağlanmıştır.

- 24-27 Haziran 2001'de Antalya'da gerçekleştirilen Etkileşim Ve İletişim Konulu Uluslararası Özel Eğitim Konferansı'nda ve 11-13 Kasım 2001'de Konya'da düzenlenen 11. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'ne iki araştırma sonuçları sözlü bildiri olarak sunulmuş ve 22-23 Kasım 1999 Eskişehir'de yapılan 9. Özel Eğitim Kongresi'ne poster bildiri ile katılınmıştır.

- Birleşmiş Milletler tarafından 07-11 Şubat 2000 tarihleri arasında Yeni Delhi'de düzenlenen Özürlü İstatistikleri Eğitim Çalışma Grubu'na katılınmıştır.
- 1-6 Nisan 2002 tarihinde Newyork'ta gerçekleştirilen Council of Exceptional Children (CEC) Yıllık Toplantısı'nda Türkiye'de özel eğitim konulu bir sunum yapılmıştır.
- 25-28 Ekim 2002 tarihleri arasında Japonya'da gerçekleştirilen "Asya ve Pasifik Özürlüler Onyılı, 1993-2002" konulu toplantıda Türkiye Hükümeti Temsilcisi olarak katılınmıştır.
- Avrupa Birliği'nin Topluluk Programlarından biri olan Genel Eğitim Programı SOCRATES'in "Gözlem ve Yenilik" alt programı kapsamında uygulanan ARION programının 2003-2005 tarihlerindeki üye ülkelere yapılması planlanan çalışma ziyaretlerine ilişkin Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı'ndan gelen yazı incelenmiş ve Başkanlığımızdan katılmak isteyen ve eğitim katılım şartlarına uyan beş personelin başvuru formları doldurularak ilgili kuruma bildirilmiştir. Ayrıca SOCRATES'in "yaygın eğitim ve yetişkin eğitimi" konularında çalışmalara katılma şartlarına uyan iki personelin başvuru formları doldurularak Devlet Planlama Teşkilatı'na gönderilmiştir. İlgili kurumlardan başvurulara olumlu yanıtlar gelmektedir.
- Devlet Bakanlığı Makamının isteği doğrultusunda Özürlülerle İlgili Yasal Düzenlemeler, Özürlülerin Eğitimi Hakkında Hükümleri Bulunan Uluslararası Sözleşmeler ve Kararlar, Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Özel Eğitim Politikaları ve Mevzuat, Biwako Binyıl Eylem Çerçeve Taslağı, Özürlüler Onyılı Eylem Gündemi, Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi, Birleşmiş Milletler Özürlülerle İlgili Dünya Faaliyet Programının Uygulaması Genel Sekreterlik Raporu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Tarafından Kabul Edilen Karar, Birleşmiş Milletler Özürlü Kişilerin Haklarının ve Onurlarının Korunması ve Geliştirilmesine Yönelik Kapsamlı ve Entegre Uluslararası Sözleşme, Asya ve Pasifik Bölgesindeki Özürlülerin Tam Katılımı ve Eşitliği Hakkında Bildiri, Japonya'daki Görme Engelli Bireyler-1997, Çin Halk Cumhuriyeti Özürlülerin Korunması Kanunu adlı dokümanlar oluşturularak Makama sunulmuştur.
- Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen çok sayıda sempozyum, panel, konferans vb. etkinliklere katılınmış, çeşitli zamanlarda özürlülerle ilgili televizyon ve radyo programlarına konuşmacı olarak katılınmıştır.
- 2003 yılı itibariyle "Özürlülere Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar Rehberi"nin üçüncü baskısının yapılabilmesi için veri girişi ve güncelleştirme çalışmalarına devam edilmektedir.

I.Özürlüler Şurası'nda alınan kararlardan üçüncüsünde "mevzuatta yer alan kavram ve tanımlarda engellilik alanındaki gelişmeler doğrultusunda ortak bir terminoloji oluşturulmasıdır", ifadesi bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizde özürlülere hizmet veren kurumlar ve bu kurumlara personel yetiştiren üniversitelerin kullandıkları terminolojideki farklılıklar yapılan ortak çalışmalarda eksik veya yanlış anlamalara ve dolayısıyla da verilmekte olan hizmetlerin yavaşlaması ve/veya aksamasına sebep olabilmektedir. Bu sebeplerle "Özürlüler Terminoloji Sözlüğü" projesi çalışmaları yürütülmekte olup, şu ana

kadar 2317 terim derlenmiştir. Derleme çalışmaları devam eden projenin gerçekleştirilebilme için maddi destek sağlayacak sponsorlardan yanıt beklenmektedir.

- Altı Nokta Körler Derneği'nin dört yıl önce hazırladığı, Körler Federasyonu'nun desteklediği "Kör ve Az Görenler İçin Masörlük Meslek Lisesi Projesi" nin hayata geçirilebilmesi için gereli çalışmalar, başlatılmış ve ilgili kurumlar arasında koordine sağlanarak ders programı hazırlanması aşamasına gelinmiş, ancak çalışmalar sırasında kurumlar arasında mevzuata dayalı görüş farklılığı oluştuğundan Körler Federasyonu'nun isteğiyle çalışma beklemeye alınmıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından görme, işitme ve ortopedik özürlü yetişkinlere yönelik 30.06.2003-29.08.2003 tarihleri arasında Ankara'da açılmış olan kursun duyurusu ilgili kurum ve kuruluşlara, tüm İl Valiliklerine ve Büyükşehir Belediyelerine yapılmış olup, ilgili kurum ve kuruluşlar arası koordinasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Ayrıca bireysel başvurularını başkanlığımıza yapan vatandaşlara gerekli yönlendirme hizmetleri verilmiştir.

- Özürlüler Yüksek Kurulu'nun, "Türkiye'de Özel Eğitim Hizmetlerinde Yaşanan Sorunların ve Çözüm Yollarının Tespiti" amaçlı bir çalışma başlatılması kararı doğrultusunda kurumlar arası Özel Eğitim Çalışma Grubu kurulmuş 12.09.2000 tarihinde çalışmalar başlatılmıştır. 1. Gelişim Eğitim Tedavi ve Rehabilitasyon Yardımı Uygulaması ve Sorunları Komitesi 2. Erken Tanı ve Önleme Konusunda Toplumun Bilinçlendirilmesi ve Medya Komitesi. 3. Eğitsel Tanılama ve Değerlendirme, Yönlendirme Süreci ve Ölçütleri Komitesi başlıkları altında üç ayrı alt komite kurulmuş ve faaliyetler sonuç bildirgesi haline getirilerek 18 Ekim 2001 tarihinde gerçekleştirilen XI. Özürlüler Yüksek Kurulu'nda Kurul Üyelerine sunulmuştur.

- Başkanlığımız tarafından düzenlenen "Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinde Devlet Katkısı" konulu panel, özel özel eğitim kurumu sahipleri, konuyla ilgili kamu kuruluşları temsilcileri, üniversite öğretim üyeleri, sivil toplum örgütleri temsilcileri ve özürlü ailelerinin geniş katılımıyla 9 Mayıs 2003 tarihinde Vakıflar Bankası Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

- Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü ve Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfi'nın Etimesgut'ta bulunan Semahat-Dr. Nüsret Arsel Eğitim Parkı işbirliğiyle "Zihinsel Öğrenme Yetersizliği olan Çocukların Eğitimine Destek Projesi" planlanarak projenin pilot uygulaması olan Yaz Okulu etkinlikleri 1-26 Temmuz 2002 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu pilot uygulama Dumlupınar İlköğretim Okulunda kaynaştırma kapsamında bulunan 28 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir.

- Projenin ikinci aşaması Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfi'nın Etimesgut'ta bulunan Semahat-Dr. Nüsret Arsel Eğitim Parkı'nda yine aynı kurumların işbirliğiyle 25 Kasım 2002-13 Haziran 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü'nden gönüllü öğrenciler tarafından öğretim üyelerinin gözetiminde Etimesgut'ta bulunan 5 ilköğretim okulundaki öğrenme yetersizliği tanısı almış 68 öğrencinin eğitsel durumları değerlendirilerek, çalışmalar tamamlanmıştır. Okulların tatile girmesi nedeniyle sona erdirilen projenin birinci yıl

değerlendirme raporu hazırlanmaktadır.

- Haziran 2002'de gerçekleştirilen Özürlüler Yüksek Kurulu toplantısında alınan kararlara istinaden Milli Eğitim Özel Öğretim Kurumları ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan açılış izni alan özel kurumların açılış ve işleyiş yönetmeliklerine yönelik komisyon çalışmaları Ağustos 2002- Haziran 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda toplantı sonuç raporu hazırlanarak ilgili kurumlara gönderilmiştir.
- Özürlüler İçin Kimlik Kartı verilerinin, Özürlüler Veri Tabanı için geliştirilen uygulama yazılımına aktarımı çerçevesinde, Veri Tabanı Kod Sistemi Komisyonunun belirlediği kodlara dönüştürülmesi tamamlanarak, Veri Tabanı Kod Sistemi yazılımı satın alınmıştır. Bu yazılımın test edilmesi çalışmaları tamamlanmıştır. Söz konusu sistemin Özürlüler İçin Kimlik Kartı ve Özürlülere Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar modüllerinin kullanımına ilişkin ana ve yardımcı hizmet birimlerine eğitim verilmiştir. Bugüne kadar yapılan özürlüler için kimlik kartı başvurularının oluşturulan veri tabanına aktarma işlemi sürmektedir.
- 01 Ocak 2003 tarihinden sonra verilecek olan kimlik kartlarında T.C. Kimlik Numarasının da yazılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu nedenle; Özürlüler İçin Kimlik Kartı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 03 Ocak 2003 tarih ve 24982 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik değişikliği nedeniyle kimlik kartı başvuru evrakı arasında bulunan "Özürlü Kimliği Bilgi Formu"nun 1. sayfasında değişiklik yapılmıştır. Formun A-Nüfus Kayıt Bilgileri başlığı altında bulunan "Nüf. Cüz. Seri No:" ibaresi "T.C. Kimlik No:" olarak değiştirilmiştir. T.C. Kimlik Numaraları tespit edilemeyen özürlü vatandaşlarımızın kimlik numaraları İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nden istenmiş ve kimlik numaraları Başkanlığımızdaki nüfus bilgileriyle karşılaştırılarak işlenmeye başlanmıştır.
- Devlet Bakanlığı Makamı'nın talebi üzerine I.Özürlüler Şurası Kararları Maddelerinden, kadük olan Özürlüler Kanun Tasarısı'nda yer almış olanların karşılaştırılması yapılarak Makama sunulmuştur.
- Özürlüler Kanun Tasarısı'nın yeniden hazırlanması ve çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmasına dair bir kanun tasarısının hazırlanması için Başkanlık Makamınca kurulan komisyonda görevlendirilen Başkanlığımız personeli çalışmalara başlamıştır.
- 30 Temmuz 2003 tarihinde, 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yasalaşması için TBMM'de yapılan toplantıya katılım sağlanmıştır. Toplantı sonucunda, çalışmaların Ağustos ayı sonunda yapılacak ikinci toplantıda incelenmesi kararı alınmış, Başkanlığımızca oluşturulan komisyon hazırlık çalışmalarına başlamıştır.
- Özürlülerin evde Bakım ve Rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin çalışmalar üniversite ve belediye işbirliğiyle devam etmektedir.
- "İşaret Dilinin Yaygınlaştırılması" ile ilgili olarak alt proje hazırlanması çalışmaları devam etmektedir.

- Sağlıklı yaşlanma, yaşlılık ve özürlülük konularını kapsayan panel ve eğitim programları yapılması yönünde çalışmalar devam etmektedir.
- Ortez-Protez konusunda yaşanan sorunların tespit edilmesi yönünde anket hazırlama çalışmalarına devam edilmektedir.
- "Özür Durumuna Göre Çalışma Gücü Kaybı Oranları Çetveli"nin yeniden düzenlenmesi çalışmaları devam etmektedir.
- Sağlıklı Nesiller İçin Bir Armağan Projesi Kocaeli-İzmit ilçesinde gerçekleştirilecek olup çalışmalar devam etmektedir.
- Yapılan tutum değişikliği çalışmaları sonrası öğretmenlerin aynı programı öğrenciler üzerinde uygulayabilmeleri için Rehber kitap hazırlanması çalışmaları devam etmektedir.
- "Ortopedik engelli bireylerde ikincil sağlık problemlerinin önlenmesine yönelik eğitim programının oluşturulması" projesinin hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- Fiziksel çevrenin mevzuata ve standartlara uygun olarak düzenlenmesi konusundaki çalışmalar sürdürülmektedir.
- Özürlülere yapılan sosyal yardımların iyileştirilmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir.
- Özürlülerin ehliyet alma ve araç kullanma konusundaki sorunlarını gidermek üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla çalışmalar sürdürülmektedir.

PLANLANAN ÇALIŞMALAR

- Başkanlığımızca "Özürlü Çalışma Merkezleri" ve "Korumalı İşyerleri" nin özürlülerin istihdamı açısından incelenmesi ve alınması gereken tedbirler konusunda başlatılan çalışma devam etmektedir.
- "Özürlü Çalışma Merkezleri" ve "Korumalı İşyerleri" nin kurumsal bir yapıya kavuşturulması için diğer Ülke örneklerinin ve uygulamalarının taranması planlanmaktadır.
- Özürlülere yönelik mesleki rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesine yönelik olarak Büyükşehir Belediyelerine ve Belediyelere, " İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak genç ve yetişkin özürlüler için bölgenin iş gücü piyasasına uygun mesleklerde meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmak" için yetki verilmiştir. Bu kuruluşların açılmasında Belediyelere kaynak, bilgi ve personel katkısında bulunulacaktır."İşgücü Piyasasının İhtiyaç Duyduğu Meslekler ve Özürlülerin İstihdam Sorunu" projesi 2004 Mali yılı bütçesine teklif edilmiştir. Projenin kısa erimli amacı; işgücü piyasasında özürlülere yönelik istihdam açığı bulunan mesleklere yönelik veriler elde etmektir. Uzun erimli amacı ise, özürlülerin hangi mesleklerde eğitilmeleri, mesleki rehabilitasyonlarının hangi alanlarda olması gerektiğine yönelik izlenecek politikaların veri temelini oluşturarak, bu alanlarda eğitilmiş olan özürlülerin istihdamlarının kolaylaştırılmasıdır.
- Özürlülerin günlük hayatlarında karşılaştıkları ve ihtiyaç duydukları hususlarla ilgili olarak daha çok kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütü imkanlarından özürlü vatandaşlarımızın daha fazla faydalanmaları yönünde, çeşitli Yasalarda özürlülere ilişkin düzenlemelerin gözden geçirilerek özürlüler lehine yeni

düzenlemelerin yapılması yönünde görüş bildirilmiş olup bunların gerçekleştirilmesi için çabalarımız devam etmektedir.

- 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa yeni bir madde eklenerek özürlü olup ta kendi işini kurabilecek ancak maddi imkanı bulunmayan, mesleği olan özürlülere "Özürlü Destek Kredisi" adı altında yeni bir oluşum planlanmaktadır.
- UNESCO Merkezi'nin yayınları arasında bulunan "Understanding and Responding To Children's Needs In Inclusive Classrooms: A Guide For Teacher" (Kaynaştırma Sınıflarındaki Çocukların Gereksinimlerini Anlama ve Karşılanması: Öğretmen için Rehber) adlı kitabın Başkanlığımız tarafından çevirisinin ve basımının yapılarak Türkiye'de kaynaştırma programı uygulanan tüm okullara gönderilmesi planlanmaktadır. Bu kitabın çevirisinin yapılması ve basımının gerçekleştirilmesi konusunda UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanlığına izin talep yazısı yazılmıştır.
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) Türkiye Milli Komisyonu'ndan iletilen yazıyla Kore Milli Komisyonu'nun Samsung Firması ile yapacağı işbirliği çerçevesinde "Engelli Çocukların Eğitimleri" konusundaki proje önerilerinin kabul edilmesi halinde destekleneceği bildirilmiştir. Bu doğrultuda Başkanlığımızca hazırlanan "Kaynaştırma Okullarına Devam Eden Zihinsel Engelli Çocuklar İçin Bilgisayar Destekli Eğitim" proje önerisi UNESCO'ya iletilmiş, adı geçen kurum tarafından desteklenmesi halinde projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır.
- 2003 Avrupa Özürlüler Yılı Kapsamı'nda Özürlülerin özel eğitimi ve rehabilitasyonu alanında çalışan, çoğunluğu öğretmenlerden oluşan meslek elemanlarına yönelik Eğitim Semineri yapılması planlanmıştır. Bu eğitim seminerinin planlanması aşamasında, 2001 yılında Ankara'da, "Özel Eğitimde Uluslararası Gelişmeler" ana teması ile gerçekleştirilen seminerin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Seminerde Amerika'dan gelecek bir bilim adamının yanı sıra ülkemiz üniversitelerinden bilim adamlarının da katkıda bulunması amaçlanmaktadır.
- Özürlüler İçin Kimlik Kartı Broşürü taleplerin yoğunlu nedeniyle 2003 yılında
- 25.000 adet bastırılacaktır.
- Başvuru yeterli olduğu takdirde 25.000 özürlü vatandaşımıza kimlik kartı verilmesi planlanmaktadır.
- Eğitim göremeyen özürlü bireylerin eğitim alabilmesi ve toplumsal hayata tam katılımının sağlanabilmesi için medya aracılığıyla aileyi ve toplumu bilinçlendirici yayınların yapılması hedeflenmektedir.
- İkinci Özürlüler Şurası'nın, gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.
- Ortez-protez kullananların memnuniyet düzeylerinin tespitine yönelik bir anket çalışması yapılması planlanmaktadır.
- Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Toplum Temelli Rehabilitasyona yönelik bir çalışma başlatılması planlanmaktadır. Bu konu ile ilgili görüşmeler ve hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

- Türkiye'de Tıbbi Rehabilitasyon başlığı altında bir proje yapılması planlanmaktadır. Bu amaçla ilgili kişi ve yerlerle görüşmeler ve hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- Özürlülüğün erken tanısı konusunda toplumu bilgilendirmek, yönlendirmek ve rehabilitasyon hizmetlerini tanıtmak amacıyla spot filmlerin hazırlanması planlanmaktadır.
- Sağlıklı Nesiller İçin Bir Armağan Projesi'nin, izleme çalışmaları sonrası yapılacak düzenlemelerle 2004 yılında Güneydoğu Anadolu bölgesinde ve daha sonra tüm Türkiye'de gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
- 2003 yılının Avrupa Özürlüler Yılı olması nedeniyle toplumda özürlülük konusunda farkındalık ve duyarlılık yaratılması amacıyla çeşitli konularda afiş ve broşürler hazırlanması planlanmıştır.
- *Sakatları Koruma Milli Koordinasyon Kurulu tarafından 1993 yılında hazırlanan ve kabul edilen "Sakatlar İçin Ulusal Eylem Planı"nın ilgili kurum ve kuruluşlarla gözden geçirilerek ülkemizin "On Yıl" değerlendirmesinin yapılması ile Eylem Planının güncelleştirilmesi amaçlanmaktadır.

7/1013

T.C
BAŞBAKANLIK
SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.02.1.SÇE.0.65.00.03/ OM-9 04118
KONU: Soru Önergesi

ANKARA
9 .../8/2003

DEVLET BAKANI
Güldal AKŞİT

İLGİ: 08.08.2003 tarih ve B.02.0.007/00.42-420 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 31.07.2003 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-222-22/3575 sayılı yazısında Adana Milletvekili Sayın Atilla BAŞOĞLU'nun Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesi cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Cafer TATLIBAL
Genel Müdür Vekili

EK : 11

Özel Kalem Bürosuna

10.09.2003
Bakan

DEVLET BAKANLIĞI
TARİH 10/09/2003
SAYI 65.650

7/1013

ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA BAŞOĞLU'NUN YAZILI VERDİĞİ SORU ÖNERGESİ

Hükümet Programının 35inci sayfasında yer alan "Yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programlar oluşturulacak, zor durumdaki vatandaşlarımıza, terkedilmiş ve kimsesizlik duygusu yaşatılmayacaktır. Hükümetimiz, işsizleri, fakirleri, düşkünleri, hastaları, özürlüleri gözeten, onların insan onuruna yakışacak şekilde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal devlet anlayışını uygulamaya koyacaktır." ifadesinin gereği olarak sorulan sorulara hazırlanan cevaplar:

A) Hangi Çalışmaları yürütmektesiniz?

Korunmaya Muhtaç Çocuklar, Özürlüler alanında yürütülen çalışmalarımız aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Bir çocuğun en iyi bakılıp korunacağı yer kuşkusuz sağlıklı bir aile ortamıdır. Ancak, bu her zaman olanaklı olamamaktadır. Terk, kimliksiz, ailenin ihmal ve istismarı, sosyo-ekonomik yetersizlikler, aile parçalanması gibi sorunlar nedeniyle her toplumda korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerle karşı karşıya kalınmaktadır.

Kurum genel olarak; kuruluş bakımı hizmetini, öz ailesi yanında kalması mümkün olmayan, evlat edindirme ve koruyucu aile hizmetinden yararlanamayan korunmaya muhtaç çocuklar için sunmaya özen göstermektedir.

Bu kapsamda; Çocuk Yuvaları, 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocukların, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Çocuk yuvalarında çocukların eğitim, öğretim ve sağlık hizmetlerinden faydalandırılmaları, yedirilmeleri, bakılmaları, giydirilmeleri, misafirlerinin ağırlanması, ulaşım ve tatil ihtiyaçlarının karşılanması, harçlıklarının verilmesi gibi ihtiyaçlarının karşılanması yönetmeliklerle tespit edilmiştir. 82 çocuk yuvasında 0-12 yaş grubu 8955 çocuğa hizmet verilmektedir.

0-6 yaş çocuk yuvasında bulunan korunmaya muhtaç çocukların bulundukları ortamdan belirli bir zaman diliminde uzaklaştırılarak, farklı bir ortamda eğitim, bakım ve beslenmelerinin sağlanması, onların fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimlerine yardımcı olunması ve temel değer ve alışkanlıkların kazandırılması amacıyla "**Sevgi Zinciri Projesi**" başlatılmıştır. Sevgi Zinciri Projesi ile çocuk yuvalarındaki 0-6 yaş grubu çocuklar Kamu Özel Kreş ve Gündüz Bakımevi hizmetlerinden yararlandırılmaktadırlar. 2002 yılı sonu itibariyle 314 çocuk bu projeden yararlandırılmıştır.

Korunma altında bulunan çocukların sağlıklı gelişimlerinin sağlanabilmesi, teke tek ilişkilerin sağlanabilmesi ve aile ortamına yakın düzenlenen kuruluşlarla mümkün olabileceğinden mevcut çocuk yuvalarımızın ev ortamına yakın tefrişlerinin sağlanması yönünde çalışmalara devam edilmektedir. Yeni yapılacak kuruluşların ise, düşük kapasiteli ev tipine uygun şartlarda yapılması ve tefriş edilmesine çaba sarf edilmektedir.

Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları sağlanamayan korunmaya muhtaç çocuklardan koşulları uygun çocuklar tüm dünyada olduğu gibi, Ülkemizde de koruyucu aile hizmetinden yararlandırılmaya çalışılmaktadır.

Ülkemizin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde; çocuğun öncelikle ailesi, bu mümkün olmadığı takdirde ise uygun bir aile ortamı içinde yaşamını

sürdürmesi ve gelişmesi hakkına özel bir yer verilmektedir. Türkiye' ninde taraf olduğu bu sözleşme dikkate alındığında Koruyucu Aile Hizmeti bir kez daha önem kazanmaktadır.

Koruyucu Aile Hizmeti; çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakımları bir süre için sağlanamayan çocukların kısa veya uzun süreli olarak, anne-baba özelliklerini taşıyan ücretli veya gönüllü statüdeki uygun aile ya da kişilerin yanında Devlet denetiminde bakımlarının sağlanmasıdır. 2003 yılı itibariyle koruyucu aile yanında olan çocuk sayısı 530'dur.

Korunmaya Muhtaç Çocuklara sunulan bir diğer hizmette evlat edinmedir. Evlat Edinme; bir çocukla, durumu evlat edinmeye uygun bir kişi arasında hukuki bağlar sağlanarak çocuk ebeveyn ilişkisinin kurulmasıdır.

Genel Müdürlüğümüze bağlı kuruluşlarda bakılan korunmaya muhtaç çocukların bir kısmı evlat edinmesinde kanuni engeli bulunmayan ailelere evlat edindirilmektedir.

Evlat edinmelerde Genel Müdürlüğümüz gizlilik ve resmiyeti nedeniyle evlat edinecek kişiler tarafından daima tercih edilen bir Kurum olmuştur. Ancak sürekli olarak evlat edinecek aile sayısına oranla çocuk sayısı yetersiz kalmaktadır.

Sosyal Refah Devleti" kavramı devlete, okul öncesinde çocuğun bakımı ve eğitimi konusunda bir takım sorumluluklar yüklemiş ve bu konuda Yasalarda bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, Kreş ve Gündüz Bakımevi hizmetleri, Kurumumuz bünyesindeki resmi kreşler ve özel ve tüzel kişilerce Kurumumuzdan izin alınarak açılan ve işletilen Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüplerinde yürütülmektedir.

Kurumumuza bağlı ilki 1967 yılında açılan resmi kreş ve gündüz bakımevlerinin şu andaki sayısı 9, bakılan çocuk sayısı 495'dir. Özel ve tüzel kişilerce açılan 1179 kreşte 40857 kapasitede 17911 çocuk bakılmaktadır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun asıl hedefi gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmaktır. Genel Müdürlüğümüz, ekonomik güçlük içinde bulunan ailelerin çocuklarına, Kreş ve Gündüz Bakımevleri Yönetmeliğinin 29. maddesi gereği, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri Yönetmeliğinin de 27. maddesi gereği ücretsiz bakım ve eğitim hizmeti vermektedir. Ayrıca korunmaya muhtaç çocuk kapsamında olup ailesinin yanından ayılması zorunlu olmayan çocuklara özel ve resmi kreşlerde ücretsiz bakım ve eğitim hizmeti verilmektedir.

17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremlerinden sonra Deprem Bölgesinde çeşitli yerli ve yabancı Sivil Toplum Kuruluşları ve Uluslararası Örgütlerle oluşturulan ve koordineli olarak işletilen prefabrik kreşlerin işleyişleri Sivil Toplum Kuruluşları ve Örgütlerin zaman içinde bölgeden çekilmesi nedeniyle Genel Müdürlüğümüze devredilmiştir.

Depremden sonra Genel Müdürlüğümüz ve Dışişleri Mensupları Eşleri Dayanışma Derneği tarafından imzalanan protokol gereği depremzede çocuklara ücretsiz hizmet vermek üzere Sakarya İlinde inşa edilen Kreş ve Gündüz Bakımevinin inşaatı tamamlanarak işletilmek üzere Genel Müdürlüğümüze teslim edilmiştir. Kreşte ücretsiz bakım hizmetleri sürmektedir.

Ayrıca cezaevlerinde hükümlü ve tutuklu bulunan kadınların 0-12 yaş grubu çocuklarının cezaevi yaşamından bir ölçüde kurtarılması amacıyla Adalet Bakanlığı ve Bakanlığımız arasında 1997 yılında imzalanan bir Protokol gereği "**Uçurtmayı Vurmasınlar Projesi**" uygulanmaktadır. Şimdiye kadar 271 çocuk yararlanmıştır.

Kurumumuz tarafından Korunmaya Muhtaç Çocuk kapsamında değerlendirilen ve ülkemizde son yıllarda; "Sokak Çocukları" kavramıyla gündeme gelen, sayıları hızla artan sokakta yaşayan/çalışan çocuklardır.. Sokakta yaşayan/çalışan çocuk;

7/1013

uzun ya da kısa süreli de olsa aile ve bir yetişkinin desteği ve korunmasından yoksun, her türlü tehlikeye açık çocuklardır.

Çocukları sokakta yaşamaya / çalışmaya iten nedenlere bakıldığında;Ailenin parçalanması (boşanma veya ölüm), ailenin eğitimsizliği (çocuk yetiştirmede bilgisizlik), ailenin çocuğu ihmal ve / veya istismar etmesi, aile içi şiddet (ailenin çocuğa şiddet uygulaması, anne – babanın birbirine şiddet uygulaması), çocuğun sokakta çalışıp, para kazanmasını teşvik edici kültürel değerler, yoksulluk, göç ve buna bağlı çeşitli uyum sorunları, sokağın çocuk için çekiciliği (geniş özgürlük, kolaylıkla yiyecek ve para bulabilmesi), sosyal destek sistemlerinin zayıflığı, yasaların yeterince ve etkin olarak uygulanmamasıdır.

Anayasamız, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu açıkça, "çocuk ihmali ve istismarı" konusunda ivedi tedbirlerin alınmasını öngörmektedir. Bu çerçevede 2828 sayılı Yasanın 3. maddesi (e) bendine eklenen 6. maddeyi ve 1997 yılında çıkan 572 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara hizmet vermek amacıyla hizmete açılan; "Çocuk ve Gençlik Merkezleri" eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan ve sokakta çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı veya gündüzlü sosyal hizmet kuruluşları olarak tanımlanmıştır.

Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde meslek elemanlarınca yapılan "Sokak Çalışmaları" ile çocukların kimlik bilgileri, adresleri, eğitim durumları, çalışma şartları, sokakta olma nedenleri gibi bilgiler alınarak çocukların merkezlere gelmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Sokak çalışmaları sonucunda ulaşılan aileler ile yapılan görüşmelerde sokağın çocuklar açısından tehlikeleri hakkında bilgi verilerek, çocukları çalıştırmalarının suç teşkil ettiği anlatılmaktadır. Aile üyelerinin sorununu anlama, tanıma ve değerlendirme düzeyleri de oldukça düşüktür. Çocukların karşılaştıkları riskler arttıkça ailenin farkındalığının artacağı düşüncesi de önemli bir yanılgıdır. Çocuğun sokakta kalma süresi arttıkça elde ettikleri gelir yükselmekte bu da ailenin çocuğunu çalıştırmaktan vazgeçmesine engel olmaktadır.

Çocuk ve Gençlik Merkezlerinin işlevleri; sokakta çalışan yada yaşayan çocukları saptamak, sokakta çalışan yada yaşayan çocukların öykülerinin öğrenilmesi, ailelerini araştırmak; tıbbi, psiko-sosyal incelemelerini yapmak, bu çocukların kendi içlerindeki ya da toplumdan gelecek tacizlere karşı korunması, tedavi kuruluşlarına yönlendirmek, aileye dönüş sürecine yönelik çalışmalarla çocuğu hazırlamak, sokakta olma ve uçucu madde kullanımlarına ilişkin patolojinin teşhisini yapmak, tedavi sürecini başlatmak, acil ve zorunlu hallerde gece barınma olanağı sağlamak, tedavisi gerçekleşen çocuklarla mesleki rehabilitasyonu organize etmek, okula gönderme, meslek edindirme gibi faaliyetlere çocukları yönlendirmek, yerleştirmektir.

Kurumumuz hizmet alanları içerisinde tıbbi tedavi boyutunun bulunmaması nedeniyle uçucu madde bağımlısı çocukları detoksikasyon süreçlerini tamamlamaları için sağlık Bakanlığı hastanelerinin uçucu madde tedavi merkezlerine yoksa psikiyatri servislerine ya da üniversite hastanelerine yönlendirilmektedir. Ancak madde bağımlılığı bir defada ve kolay çözümlenen bir sorun olmadığını da gözden kaçırmamak gereklidir. Ayrıca, uçucu madde bağımlılığı tedavisi konusunda hizmet veren sınırlı sayıdaki merkez ihtiyaca cevap vermekten oldukça uzaktır.

Bu kapsamda; 2003 yılı Haziran ayı itibariyle SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı 32 Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuklar ve

ailelerine yönelik eğitim,danışma ve rehabilitasyon hizmetleri verilmekte ve hizmet yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır.

32 Merkezimiz aracılığı ile ulaştığımız çocukların sayısına ve bunlara götürülen hizmetlere bakıldığında; toplam ulaşılan çocuk sayısı 16406'dır ve hizmetlere göre dağılımı; hiç okula gitmemiş olup okula başlatılan çocuk sayısı 1312, sosyal yardımla desteklenerek okula devam etmesi sağlanan çocuk sayısı 4382, aile yanına dönmesi sağlanan çocuk sayısı 9167, işe yerleştirilen çocuk sayısı 218, sosyal yardım alan çocuk sayısı 2389, korunma altına alınan çocuk sayısı 153, madde bağımlısı çocuk sayısı 1785 olup, bu çocuklar yukarıda sözü edilen madde bağımlılığı tedavi ünitelerine yönlendirilmektedir, çeşitli mesleki çalışma ve sosyal hizmet müdahalelerine rağmen çocuğunu sokakta çalıştırmakta ısrar eden ve bu nedenle suç duyurusunda bulunulan aile sayısı 561'dir ve ceza alan aile sayısı 79'dur.

Çocuk ve Gençlik Merkezleri hizmetlerini sürdürürken emniyet ve jandarma güçlerinden de yaralanmakta, söz konusu çocukların eğitim sistemi içerisinde tutulmaları yada eğitime yönlendirilmeleri doğrultusunda İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı okullardan destek alınmaktadır.

Toplumda sokak çocukları konusunda duyarlılığı artırmak amacıyla uluslar arası örgütler, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile Çocuk ve Gençlik Merkezlerinin işletilmesine ilişkin Protokoller yapılmakta, anılan çalışmalarda profesyonel yaklaşım ile gönüllü katılımcıların sorunun çözümü doğrultusunda olumlu sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Çocuk ve Gençlik Merkezleri aracılığı ile sokakta çalışan ve veya çalışma riski taşıyan çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici hizmetlere ağırlık verilmek üzere programlar geliştirilmektedir. Kurumumuza bağlı olarak hizmet veren Toplum Merkezleri, Çocuk ve Gençlik Merkezleri ile işbirliği içerisinde sokakta yaşayan/çalışan çocukların ailelerine ulaşılmaktadır.

Gerek Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ilişkin sorumluluğumuz gerekse 2828 sayılı Kanunun kapsamı doğrultusunda ihmal ve istismara uğramış çocukların tespiti, izlenmesi ve götürülecek hizmetlerin ivedilikle ulaştırılması için 183 numaralı Alo Çocuk ve Kadın Hattı Türkiye genelinde 20 ilde hizmete açılmış olup diğer illerde de hizmetin başlatılması için çalışmalar sürdürülmektedir.

Ayrıca, kadın, çocuk ve sosyal hizmetler dalında Ülke genelinde danışma, yönlendirme ve acil durumlardaki sorunlara yardımcı olmak amacıyla Kurumumuza tahsis edilen **"183 ALO KADIN VE ÇOCUK HATTI"** öncelikle İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, İçel, Bursa, Antalya, Samsun, Şanlıurfa, Kocaeli, Zonguldak, Erzurum, Denizli, Kayseri, Malatya, Sivas, Trabzon, Eskişehir, Mardin ve Diyarbakır illerinde hizmet sunmaktadır. Adı geçen telefon hattına çeşitli konularda toplam 9921 başvuru yapılmıştır.

Ülkemizin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Türkiye'de uygulanmasının izlenmesinden sorumlu **"Koordinatör Kuruluş"** olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir. Genel Müdürlüğümüzün koordinatörlüğünde; Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 44. Maddesi uyarınca ilgili kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile hazırlanan "Ulusal İlk Rapor" a ilişkin çalışmalar 200 kişilik komisyonla hazırlanmış, 1997 yılında Dışişleri Bakanlığına gönderilmiştir. Raporun veri ve bilgi güncellemesi yapılarak, 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi Sekreteryasına iletilmiştir.

BM Çocuk Hakları Komitesince "Ulusal İlk Rapor"un 2001 yılında sunulacağının belirlenmesi üzerine, 1999-2001 yılları arasında, Ülkemizde Çocuk

Hakları Sözleşmesi'nin hayata geçirilmesine yönelik çalışmaları içeren Ek Rapor ilgili sektörlerin katılımıyla veri ve bilgi güncelleştirilmesi de yapılarak hazırlanmıştır.

Ulusal İlk Rapor' da yer alan yazım, ve çeviri hatalarının yanı sıra, bazı yasalara ilişkin detay bilgi verilmemesi nedeniyle, yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek ifadeler yeniden düzenlenmiştir ve Ülkemizin Ulusal İlk Raporu 21 Mayıs 2001 tarihinde ilgili sektörlerin, sivil toplum kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir heyet tarafından Komiteye sunulmuştur.

Ulusal düzeyde gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında; ilk çalışmalardan biri, Çocuk Hakları Sözleşmesinin imzalanmasının 10. Yılı nedeniyle 20 Kasım 1999 tarihinde **"Çocuk Hakları Tanıtım Kampanyası "** başlatılmıştır.

Kampanya çerçevesinde 81 ilden çocuk delegelerimizle Nisan 2000 tarihinde **"I. Ulusal Çocuk Kongresi"**, Ekim 2000 tarihinde " Çocuk Forumu Hazırlık Toplantısı" ve Kasım 2000 tarihinde **"I. Ulusal Çocuk Forumu"** gerçekleştirilmiştir.Her iki etkinlikte de çocuklarımızın Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 4 ana ilkesinden biri olan çocuğun katılım hakkını kullanarak ortaya koydukları sorunları ve çözüm önerileri Kamuoyuna açıklanmak üzere Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur.

19-20 Kasım 2001 tarihinde Ankara'da, ülkemizin her ilinden gelen çocuk delegelerimizle **II. Ulusal Çocuk Forumu** yapılmıştır. II. Çocuk Forumunun ana temasını; Küresel Çocuk Hareketi kapsamında Çocuklar İçin Evet Deyin Kampanyasındaki 10 madde oluşturmuştur. III. Çocuk Forumu 20-21 Kaım 2002 tarihinde yapılmış ve Ulusal Eylem Planı çocuk versiyonu hakkında görüş ve öneriler oluşturulmuştur.

Yine bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü işbirliğinde, 81 ilden, her ilin milletvekili sayısınca belirlenen çocuk sayısı temel alınarak, 550 çocuğun katılımı ile 20 Nisan 2002 tarihinde TBMM'de **"I. Ulusal Çocuk Parlamentosu"** oluşturulmuştur. Çocuk Milletvekilleri **"Çocuklar İçin Evet Deyin"** kampanyasının 10 temel ilkesi tartışılmış ve kampanya ülke gündemine taşınmıştır.

Bu yıl **II. Ulusal Çocuk Parlamentosu** 19-20 Nisan 2003 tarihlerinde, 550 milletvekilini temsilen 81 ilden çocuk delegenin katlımı ile gerçekleştirilmiştir. Çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. ve 13. maddeleri doğrultusunda temsil ettikleri Ulusal Eylem Planının dört ana başlığı olan "Kaliteli Eğitim, Sağlıklı Yaşam, HIV/AIDS'e Korunması, Çocukların İstismar, Şiddet ve Sömürüden Korunması" konusunda görüşlerini ifade etmiştir.

Ülkemizde Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin uygulanmasına ilişkin çalışmalar sürdürülürken, uluslararası düzeyde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Dünya Çocuk Zirvesi kararlarını gözden geçirmek üzere planladığı BM Genel Kurulu Çocuk Özel Oturumu ile ilgili çalışmalar 1999 yılı sonunda başlatılmıştır. Söz Konusu çalışmaları yürütmek için kurulan ve ülkemizin de ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile oluşturulan heyetle katıldığı Hazırlık Komitesi toplam dört hazırlık toplantısı yapmıştır.

Ayrıca, BM Genel Sekreterliğince 05 Haziran 2001 tarihlerinde BM belgesi olarak yayınlanan, 1990 Dünya Çocuk Zirvesi'nden bugüne kadar geçen on yıllık sürenin değerlendirilmesi ve ileriye dönük bazı projeleri içeren "We the Children: End-decade Review of the Fallow-up to the World Summit for Children" başlıklı raporda yer almış, Ülkemizde mevcut duruma ve hedeflere ilişkin raporunu sunmuştur.

Söz konusu Özel Oturumun bir başka başlığı da 23 Nisan 2001 tarihlerinde başlatılan ve tüm dünya da sürdürülen "**Çocuk İçin Evet Deyin**" kampanyasıdır.

Ulusal düzeyde bugüne kadar yaklaşık 16 milyon imza toplanarak desteklenen ve imza sayısı olarak ilk sıralarda yer aldığımız kampanya, ülkemizin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin öncelikli 10 ilkesini kapsamaktadır.

1990 yılında gerçekleştirilen Dünya Çocuk Zirvesi hedeflerine uygun olarak, ülkemizin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilke ve hükümlerinin hayata geçirilmesi, ülkemiz çocuklarının da sahip oldukları hakları aktif olarak kullanabilmelerini sağlamak amacıyla, son on yıllık süreç içerisinde önemli adımlar atılmıştır. Çalışmalarımızda sadece ayrımcılık gözetmeme, çocuğun yüksek yararı gibi genel prensiplerin yanı sıra daha somut amaçlara ve bunları gerçekleştirecek aktivitelere yer verilmiştir. Bu çalışmalarımızı özetleyecek olursak;

Çocuk Hakları Sözleşmesi ve diğer ilgili sözleşmelerin ülkemiz mevcut yasalarına, tam anlamıyla uyumlandırılmasına yönelik mevzuat çalışmaları sürdürülmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ek Çocuk Fahişeliği, Çocuk Satışı ve Pornografisi ile Silahlı Çatışmalara Dahil Edilen Çocuklara İlişkin İhtiyari Protokoller ülkemiz tarafından imzalanmış, Çocuk Fahişeliği, Çocuk Satışı ve Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokol 13 Mayıs 2002 tarihinde onaylanmış olup diğer Ek Protokole ait onay süreci devam etmektedir.

Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi imzalanmış ve 02 Mayıs 2002 tarihinde onaylanmıştır. BM Sınır Aşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesine Ek İnsan Kaçakçılığının Özellikle Kadın ve Çocukların Kaçakçılığının önlenmesi, Yasaklanması ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol imzalanmıştır.

Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinmeye İlişkin İşbirliği Hakkındaki Lahey Sözleşmesi imzalanmıştır.

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 182 Sayılı ILO Acil Eylem Sözleşmesi ile İstihdamda Asgari Yaşla İlgili 138 Sayılı ILO Sözleşmesi imzalanmış ve onaylanmıştır.

İmzalanan ve onaylanan uluslararası sözleşmeler Ülkemizde çocukların yüksek yararının sağlanması adına atılmış önemli adımlardır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilke ve hükümlerinin hayata geçirilmesi konusunda tüm kamu kurum ve kuruluşlarına düşen görev ve sorumluluklar doğrultusunda sektörlerarası çalışmaların planlanması, çocuklara ilişkin mevzuat çalışmalarında görüş birliğine varılması, toplumsal duyarlılığı geliştirmeye yönelik faaliyetlere ilişkin ilke birliğine varmak ve kaynakların etkin ve verimli bir biçimde kullanılmasına yönelik planlamaları gerçekleştirmek üzere "Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Üst ve Alt Kurulları" Başbakanlığın 26.05.2000 tarih ve 2000/14 sayılı Genelgesi ile oluşturulmuştur. Söz konusu Kurullara ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

Dünya Çocuk Zirvesinde alınan kararlar doğrultusunda, 1993 yılında, ülke olarak 2000 yılı hedeflerine ulaşmaya yönelik, ilgili tüm sektörlerin katılımı ile kapsamlı bir çalışma yapılmış, çocukların yaşatılmaları, korunmaları ve geliştirilmelerine yönelik "Çocuklara Yönelik Ulusal Faaliyet Planı" hazırlanmış ve Ulusal Düzeyde uygulanmaya konulmuştur.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından çocuk haklarının koruması alanında destek sağlamak, çocukların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve çocukların tam potansiyellerine ulaşmak üzere imkanlarını genişletmek amacı ile görevlendirilmiştir. Amaçlarından biri de ülkelerde yürüttüğü programları ile çocuk haklarının eşit şekilde kullanılmasını teşvik etmektir. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti ve UNICEF arasında akdedilen 02 Şubat 1951 tarihli Temel Anlaşma iki taraf arasındaki işbirliğinin temelini oluşturmaktadır. T.C. Hükümeti – UNICEF 2001- 2005 Ana

Uygulama Planı işbirliği kapsamında hazırlanan programlara bakıldığında; Program 1: Erken Çocukluk Döneminde Bakım Alt Projeleri 1.1 Anne ve Çocuk Sağlığı ve Beslenmesi, 1.2 Anne ve Çocuk Gelişimi, Program 2: Çocuk ve Adölesan Gelişimi ve Korunması, alt projeler, 2.1 Çocuk Dostu Öğrenme Mekanlar, 2.2 Adölasan Sağlığı ve Gelişimi, Özel Korunmaya Muhtaç Olan Çocuklar, Program 3: Politika Geliştirme ve Toplum Katılımının Güçlendirilmesi, alt projeler ise 3.1 Çocuğa ve Kadına Sunulan Temel Hizmetlerde Yerel Kapasite Geliştirme ve Alana Dayalı Program Yönetme Yaklaşımları, 3.2 Tanıtım ve Toplum Katılımının Güçlendirilmesi, 3.3 Kadın ve Çocuk Bilgi Ağı 3.4 Afetler ve Acil Durumlara Hazırlık projeleridir. Söz konusu program ve alt projelere ilişkin olarak, Genel Müdürlüğümüz koordinatörlüğünde Sağlık, Adalet, Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğinde yürütülen Program 2; Çocuk Adölesan Gelişimi ve Korunması, Alt proje 2.3 Özel Koruma Tedbirlerine Muhtaç Çocuklar ile Program 3.2 Tanıtım ve Toplum Seferberliği, Alt Proje 3.2 Tanıtım ve Toplumsal Seferberliğe ilişkin çalışmalar yürütülmektedir.

Halen 107 yetiştirme yurdunda 2968 kız, 6427 erkek olmak üzere 9395 çocuk koruma altındadır.

Korunmaya muhtaç çocuklarımızın öğrenim görerek bir iş ve meslek sahibi olmaları ve kendi kendilerine yeterli hale gelmeleri amaçlanmaktadır.

Yüksek öğrenime devamdaki güçlükler ve daha kısa zamanda iş ve meslek sahibi olmalarının sağlanması amacıyla lise öğreniminde istek ve yetenekleri doğrultusunda çeşitli meslek liselerine (Endüstri Meslek , Ticaret, Kız Meslek, Sağlık Meslek vb.) yönlendirilmektedir.

Yüksek öğrenime devam eden çocukların Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtları Kurumu'na bağlı Yüksek Öğrenim Öğrenci yurtlarında ücretsiz olarak kalmaları, yemek yardımı ve öncelikli olarak kredi almaları sağlanmaktadır.

Çeşitli nedenlerde öğrenimlerine devam etmeyen çocuklar ise gerek kuruluş döner sermaye atölyelerinde gerekse özel iş yerlerinde çalışmakta ve 3308 sayılı kanun gereği Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Çıraklık Eğitim Merkezlerine devamları sağlanmaktadır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu ile yapılan protokol sonucu İllerde açılan 'İş Gücü Yetiştirme Kurslarına' çocuklarımızın öncelikle katılımları sağlanmaktadır.

Bunların yanı sıra Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol gereği her yıl 60-70 gencimiz Turizm Eğitimi Merkezlerinde (TÜREM) Turizm Sektörüne ara insan gücü yetiştirme amacı ile ön büro, servis, kat hizmetleri ve mutfak konularında eğitim almaktadır.

Kuruluş bakımındaki çocuklarımızdan ortaokul ve lise mezunu olan veya beklemeli durumda olan 28 kız, 72 erkek olmak üzere toplam 100 çocuk vasıflı hale gelmeleri amacıyla çeşitli meslek kurslarına (bilgisayar, daktilo, muhasebe, vb.) devam etmektedir.

Bunun yanı sıra 493 çocuk (195 kız, 298 erkek) özürleri nedeniyle öğrenime veya bir iş dalına devam edememektedir.

799 çocuk ayni-nakdi yardımla ailesi yanında bakılmakta, 94 çocuk ise koruyucu aile hizmetinden yararlandırılmaktadır.

2828 sayılı kanunun 24.maddesine göre korunma kararı çocuk reşit olana kadar devam etmektedir.

Ancak korunmayı gerektiren şartların ortadan kalması halinde 18 yaşından önce kaldırılabilmekte,

korunma kararı muhtaçlığın devamında ise,
-Orta öğretimde 20
-Yüksek Öğrenimde 25
-Öğrenime devam etmeyenlerin
-İş ve meslek sahibi olabilmesi için 20 yaşına kadar uzatılabilmektedir.
-Özürlü gençlerin korunma kararlarının uzatılması,
-Tek başına yaşamını sürdüremeyen kız çocuklarının himayesi,
-Evlenen kız çocuklarına çeyiz yardımı (en yüksek devlet memuru maaşının bir buçuk katı kadar) yapılması,
hükme bağlanmıştır.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu misyonu ve kuruluş amaçları doğrultusunda özürlülük kavramının çok hassas bir alanına hizmet etmektedir. Anne babası vefat etmiş, maddi yoksunluk içerisinde çeşitli nedenlerle devlet himayesine terk edilmiş özürlülere her şeyden önce barınma olanağı sağlayarak bir çatı altında yaşamalarını sağlamaktadır.

Bedensel, zihinsel ve ruhsal özürleri nedeniyle normal yaşamın gereklerine uyamama durumunda olan bireylerin, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendilerine yeterli olmasını sağlayan beceriler kazandırmak veya bu becerileri kazanamayanlara devamlı bakmak üzere **Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri,** Kurumun ve toplumun kaynakları kullanılarak kurulmakta ve işletilmektedir.

Kurumun, yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine yerleştirmede, öncelikleri, annesi ve babası olmayan, terk edilmiş, anne ve babanın engelli olması vb. özelliklere sahip olanlara verilmektedir. Yatılı bakım ve rehabilitasyon merkezlerine talep çok yüksektir ve bekleme listeleri bulunmaktadır. Çoğu zaman zihinsel engelli bireylere hemen yardım yapmak mümkün olamamaktadır.

Kurumumuz, özürlülüğü mümkün olduğunca önlemeyi, rehabilitasyonu güçlü ve etkin hale getirmeyi ve özürlülerin normal yaşama ve ekonomik gelişmeye tam olarak katılımlarını sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmalarımızın ana amaçlarından birisi, özürlülerin de toplumun sunduğu olanakların tümüne diğer insanlar gibi ulaşması ve ortaya çıkan gelişmelerden eşit biçimde yararlanmalarının sağlanmasıdır.

Rehabilitasyon programlarımızda kurumsal rehabilitasyon hizmetleriyle birlikte, aile ve toplum kaynaklarına dayalı ve özürlünün yeterliliğini daha fazla ortaya çıkaran hizmetlere ağırlık verilmektedir. Danışmanlık ve destek hizmetlerimizde, özürlülerin aileleri ile birlikte yaşamalarına ve normal bir toplumsal ortamda işlevlerini yerine getirmelerine yardımcı olunmaktadır.

SHÇEK Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren Özürlü Danışma Merkezleri ile Toplum Merkezlerinde ailelere yönelik olarak özürlülüğün önlenmesine ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalar dahilinde aşağıda belirtilen hizmetler verilmektedir.

- Kadın sağlığı.
- Sağlıklı çocuğa sahip olmaya yönelik eğitim çalışmaları (akraba evliliğindeki riskler, sigara ve alkol kullanımı v.s.)
- Aile planlaması.
- Doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası, anneyi bebekte oluşabilecek özüre ilişkin olarak bilgilendirmek.
- Hamilelik ve emzirme döneminde beslenme.
- Anne ve çocuk sağlığına yönelik bilgilendirme ve duygusal gelişimine yönelik aileyi bilgilendirme ve yönlendirme.

- Broşür, el ilanı ve afişlerle özürlülüğün önlenmesine yönelik toplum bilinci oluşturmak.

Özürlüler Danışma Merkezi ile Toplum Merkezleri çalışmalarını yürütürken; Üniversiteler, Sağlık ocakları, yerel yönetimler, AÇEV, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Unicef, Eğitim Gönüllüleri Derneği vb. sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılmaktadır.

Bu çalışmalara örnek olarak Genel Müdürlüğümüze bağlı Yenimahalle Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi ile Sincan Toplum Merkezi bünyesinde özürlülüğün önlenmesi amacıyla uygulanan anne çocuk sağlığı eğitim programları ve özürlü çocuğa sahip ailelere diğer gebeliklerinde dikkat edilmesi gerekli hususlara ilişkin olarak eğitim ve danışmanlık programları verilebilir.

Genel Müdürlüğümüze bağlı toplam 55 rehabilitasyon merkezinde 3637 özürlüye korunma, bakım, eğitim ve rehabilitasyon hizmeti verilmektedir. Ayrıca 2850 özürlü ailesine de Aile Danışma ve Rehberlik hizmeti sunulmaktadır.

Bu anlamda hizmet veren kuruluş sayısı ve hizmetten yararlanan özürlü dağılımı aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Özürlülere Hizmet verilen kuruluş sayısı: 55

Hizmet Türü	Zihinsel Özürlü	Ortopedik Felçli	Görme Özürlü
Yatılı	11	4	
Yatılı-Gündüzlü	5	1	1
Gündüzlü	14	16	1
Dönemler Halinde			2
Toplam	**30**	**21**	**4**

Rehabilitasyon Merkezlerinde Hizmet Verilen Özürlü Sayısı: 3637

Özür Grubu	Yatılı	Gündüzlü	Dönemler Halinde
Zihinsel Özürlü	1648	500	
Ortopedik Felçli	208	1143	
Görme Özürlü		10	63
İşitme konuşma özürlü		65	
Toplam	**1856**	**1718**	**63**

Gündüzlü Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezlerinde Ailelere Verilen Hizmetlerin dökümü

Özür Grubu	Danışmanlık	Aile Eğitim Programı	Psikolojik Destek Grubu	Toplam
Zihinsel Özürlü	220	196	106	532
Ortopedik Felçli Spastik	576	394	176	1146
Toplam	796	590	282	1678

Genel Müdürlüğümüze bağlı kuruluşlarda rehabilitasyon ve bakım hizmeti yürütülürken, özürlülerin bu hizmetten azami faydalanabilmesi için çeşitli kurum kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılmaktadır.

Bu anlamda Genel Müdürlüğümüz yurt içi ve yurt dışından üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleriyle toplam 47 işbirliği protokolü imzalamıştır. Konuyla İlgili Projelere Örnek olarak ;

Yedi Pınar Engelliler Rehabilitasyon Merkezi ve Eğitim Parkı Projesi: Kurumumuz ve Adana Rotary Kulubü Derneği, Yedi Pınar Zihinsel Engelli Çocukları Koruma Derneği, Seyhan Belediyesi arasında işbirliği yapılarak Adana Rotary Yedipınar Engelliler Rehabilitasyon Merkezi ve Eğitim Parkı açılmıştır. Bu merkezde bedensel, zihinsel, duygusal güçlükleri olan çocukların günlük bakım ve rehabilitasyonlarını sağlamak, kazandırılan becerileri pekiştirmek, oyun ve eğlence yoluyla kendine güven, saygı ve sosyal beceriler kazanmalarına yardımcı olmak ve topluma uyumlarını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Özürlülerin Ağız Diş Sağlığı ve Korunması Projesi kapsamında Ankara İli pilot bölge seçilerek 3616 özürlüye ulaşılarak eğitim ve tarama çalışması yapılmıştır.

Yatılı hizmet veren rehabilitasyon merkezlerinde öncelikle sosyo-ekonomik yoksunluk içinde bulunan özürlülere sürekli kurum bakımı hizmeti sunulmaktadır. Özürlülerin barınma, ısınma, yiyecek, giyecek vb. ihtiyaçları karşılanmaktadır. 1995 yılında 8 rehabilitasyon merkezinde 690 özürlüye yatılı kurum bakımı hizmeti verilmekte iken bu sayı 21 rehabilitasyon merkezine ve 1856 özürlüye ulaşmıştır. Ayrıca halen 690 özürlü, çocuk yuvalarında ve yetiştirme yurtlarında, 938 özürlü de huzurevlerinde, 13 özürlü koruyucu aile yanında bakılmaktadır. 1640 özürlü ise nakdi yardım ile desteklenerek ailesi yanında bakımı sağlanmaktadır.

Özürlülere bakım hizmeti verecek bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin hizmet binalarının uluslararası standartlarda mimari düzenlemelerinin yapılması için gerekli çalışmalar yapılmıştır. Belirlenen örnek mimari projelerin geliştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir. Özürlüler Bakım ve Rehabilitasyon merkezlerinin tefrişinde kullanılacak malzemelerin nitel ve nicel özellikleri belirlenmiş olup özürlülerin en iyi şartlarda bakımlarının sağlanmasına çalışılmaktadır.

Ayni Nakdi Yardım Programının uygulanmasında korunmaya muhtaç çocuğa ve ailesine, muhtaç sakata ve muhtaç yaşlıya öncelik tanınmaktadır.

Genel Müdürlüğümüzce ayni nakdi yardım yapılanlara ödenen aylık yardım miktarı en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) % 20'si olup, 2003 yılında 65.170.000. TL. olarak uygulanmaktadır. Bu miktar memur maaşlarına yapılan artışlara bağlı olarak artmaktadır.

2003 yılı ilk 6 ayında ayni nakdi yardım hizmetlerinden 6 aylık, 1 yıllık ve 2 yıllık sürelerle 7689 kişi yararlandırılmıştır. Yıl sonu itibariyle yaklaşık 16000 kişiye ayni ve nakdi yardım yapılması öngörülmektedir. Bu yardımlar için kullanılması gereken toplam ödenek miktarı yaklaşık 10 Trilyon TL. olarak hesaplanmıştır.

B) Hangi çalışmaları tamamladınız?

Diyarbakır Valiliği, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının işbirliği ile Diyarbakır Kentinde Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu Projesi 75.Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde yürütülmektedir. Proje çerçevesinde 20.05.1999 tarihinde SHÇEK Genel Müdürlüğü ve GAP-BKİ arasında imzalanan protokol ile Diyarbakır'da sokakta çalışan çocuklara ve ailelerine sağlık, beslenme, eğitim, spor, rehberlik, örgün ve yaygın eğitim olanaklarından yararlanmalarına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Depremin çocuk işçiliği üzerinde etkilerine acil çözümler üreterek çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak amacıyla "Marmara Deprem Bölgesinde Yer Alan Gölcük ve Adapazarı'nda Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu ve Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi" SHÇEK ve ILO işbirliği ile yürütülmektedir. Aynı çalışma, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Yalova Valiliği'nin işbirliği ile "Marmara Deprem Bölgesinde Yer Alan Yalova'da Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu ve Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi" gerçekleştirilmiştir ve adı geçen Merkezler SHÇEK uhdesine bırakılmıştır.

Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin İzmir'de Seçilen Sınai Meslek Dallarında 2003 Yılı İtibariyle Sona erdirilmesi Projesi Genel Müdürlüğümüz, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ILO/IPEC arasında gerçekleştirilen işbirliği ile sürdürülmektedir.

C) Bugünden sonrası için nasıl bir çalışma takvimi hazırladınız?

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan çalışmalar, korunmaya muhtaç çocuk sorununun sürmesi ve toplumun değişen yapısının yarattığı diğer sorunlar nedeniyle süreklilik arz etmektedir.

Kurumumuzun tüm İllerde her yaş grubuna ve cinsiyetine uygun kuruluşlarının olmaması, çocuklarımızın aile yakınlarından ve güven duydukları kuruluş personeli ile arkadaşlarından ayrılarak değişik mekanlarda yaşamlarını sürdürmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle 8 yıllık zorunlu eğitimde dikkate alınarak İllerimizde 0-6 ve 7-12 yaş çocuk yuvası, 13- 18 yaş Yetiştirme Yurtlarının bulunması gerekmektedir.

Gerekli personel ve finansman temin edildiği takdirde yaşlı bireylerin öncelikle evde bakımına yönelik uygulamalar geliştirilecek, gündüz bakım merkezlerine öncelik verilecektir.

Ayni ve nakdi programlarının uygulanmasında korunmaya muhtaç çocuğa ve ailesine, muhtaç sakata ve muhtaç yaşlıya yaygın bir şekilde hizmet sunulabilmesi için finansman desteği yapılması arzu edilmektedir.

2004 yılı bütçe teklifinde bu hizmetler için 12.392.000.000.000. TL. ödenek teklif edilmiştir. Bu ödenek verilebildiği takdirde 18500 kişiye ulaşılabilecektir.